

ព្រះគោ ព្រះកែវ

PREAH KO PREAH KEO
A Cambodian legend

៣១៥
៤៧១

រ៉េយ៉ូម
reyum

www.budinst.gov.kh www.libraryofcambodia.org

ស្នាដៃនេះ

កើតឡើងពីកិច្ចសហការគ្នា រវាង
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ និង បណ្ណាល័យអេឡិចត្រូនិចខ្មែរ
 ក្នុងគោលបំណងយ៉ាងមុតមាំដើម្បីថែរក្សា ការពារ កុំឲ្យបាត់បង់ទៅទៀត
 ព្រមទាំងផ្សព្វផ្សាយស្នាដៃ-ឯកសារទាំងនេះ
 សម្រាប់សាធារណជនប្រើប្រាស់ដោយមិនគិតកម្រៃ។

សូមថ្លែងអំណរគុណដល់
អង្គការវិប្ប កូស៊ី-កៃ វិទ្យាស្ថានបើកទូលាយ
ករុណាខ្មែរ និង មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា
 ដែលបានគាំទ្រគម្រោងការស្នាដៃនេះ សម្រាប់ទុកក្នុងបណ្ណាល័យអេឡិចត្រូនិច។

Buddhist Institute of Ministry of Cult and Religion and eLibrary of Cambodia have made a cooperative effort to digitalize books and manuscripts in order to preserve our Cambodian literary heritage. This will promote and provide easy, instant access, free of charge to the public and future generations to come.

A sincere thank you to our generous supporters: Rissho Kosei-Kai, Open Institute, Karuna Cambodia and Cambodian Education Excellence Foundation, who made this endeavor possible.

www.budinst.gov.kh   www.elibraryofcambodia.org

www.budinst.gov.kh   www.elibraryofcambodia.org

ព្រះគោ ព្រះកែវ

PREAH KO PREAH KEO

A Cambodian legend

25/2/19

វិទ្យាសាស្ត្រ : លី តារាវុធ និង អាំងគ្រីដ មួរោង
ក្រុមការងារវិទ្យា និងស្រាវជ្រាវ : ក្រោម ចាន់ម៉ារ៉ា, វ៉ាន់ សុវណ្ណារី
ក្រុមបច្ចេកទេស និងការងារផ្សេងៗ : វ៉ាន់ ចាន់រដ្ឋា, ឈន សុវណ្ណារ៉ា និងបុគ្គលិកដៃគូជំនួយ
គំនូរ យុន សុវណ្ណារីថ្មី

Publication Directors
Ly Daravuth and Ingrid Muan

Research and writing assistance:
Preap Chan Mara, Van Sovanny

Technical assistance
Van Chanratha, Chhorn Sovannara

Design and layout
Reyum

Drawings
Khun Sovanrith

ចេញផ្សាយដោយ រឿយ
ឆ្នាំ ២០០១

Published by *Reyum Publishing*
Copyright / All rights reserved, 2001.

អារម្ភកថា

Preface

រឿងព្រេងត្រៃត្រៃ ជាជំនួយ
ដែលមានសារៈសំខាន់នៅក្នុងអារម្ភកថាខ្មែរ
ហើយបើយើងចាត់ទុកថា តួអង្គព្រេងត្រៃ គឺជា
គោរងនៃព្រហ្មញ្ញសាសនានោះ យើងអាច
សន្និដ្ឋានថា រឿងនេះមានប្រភពតាំងពីយូរមក
ហើយស្នើរតែអាចប្រៀបជាមួយនឹងរឿង រាម
កេរ្តិ៍ធាន តែរឿងព្រេងត្រៃត្រៃមិនបានចងក្រង
ជាឯកសារច្បាស់លាស់លើសលែងតែម្តងម្កាល
ដូចជាអត្ថបទកំណាព្យដែលចេញផ្សាយដោយ
បណ្ណាគារ តឹម តី កាលពីថ្ងៃទី២២ ខែតុលា
ឆ្នាំ១៩៥២ជាដើម។ ម៉្លោះហើយវែងធានស្តាប់
និងប្រមូលផ្តុំការនិទានរឿងព្រេងត្រៃត្រៃ
ផ្សេងៗមកសរុបនិងត្រូវរៀបរយដើម្បីបោះ
ពុម្ពផ្សាយដោយសង្ឃីយថាជួយរក្សានិងបន្តរឿង
នេះឲ្យគង់វង្សទៅមុខ។ សាច់រឿងព្រេងត្រៃត្រៃ
តែមានវែងឆ្ងាយ ហើយអត្ថន័យក៏ជ្រាលជ្រៅ
ដែរ ការសរុបតែងតែមានខ្លះខាតឬខុសឆ្គង
ណាមួយហើយ តែយើងយល់ថាសរុបនិងត្រូវ
រៀបរយនេះធ្វើឲ្យអ្នកអានងាយស្រួលយល់និង
ចងចាំជាពិសេសគេង។

ក្នុងឧទាហរណ៍នៃស្នេហា
កុណាដល់មូលនិធិ កាស៊ីមីស៊ី ដែលបានជួយ
ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ព និងអ្នកដែលបានរួម
ការងារទាំងអស់។

The legend of Preah Ko Preah Keo has been passed down from one generation to the next by story telling, and the legend remains an important part of Cambodian culture. If we consider that the cow in our story, Preah Ko, can be linked to Nandi, the sacred cow of Brahmanic religion, we can understand that the legend of Preah Ko Preah Keo stems from an ancient source.

Despite its longevity, the legend of Preah Ko Preah Keo has never been standardized into a definitive written version although some printed editions of the story exist (such as the Kem Ki publication of 1952). In order to publish this version of Preah Ko Preah Keo, Reyum has edited and summarized various oral and written versions to present a short text with many illustrations. Inevitably, our text will have mistakes and will contradict other versions of the legend. Still we hope that this edition will help to teach the legend of Preah Ko Preah Keo to future generations, especially children, and thus to continue the tradition of telling this tale in Cambodia. We have included both a Khmer and an English text in this book. No translation can be a transparent equivalent but we hope that the two texts can make this legend accessible to a larger audience.

Reyum would like to thank the *Kasomiso Foundation* for its support of this publication project, as well as all the individuals who worked together to make this publication possible.

និពន្ធនាយក

Co-Directors

លី តារាវុធ និង អាំងហ្គ្រីត មូអាន់
www.budinst.gov.kh

LY Daravuth and Ingrid MUAN
www.elibraryofcambodia.org

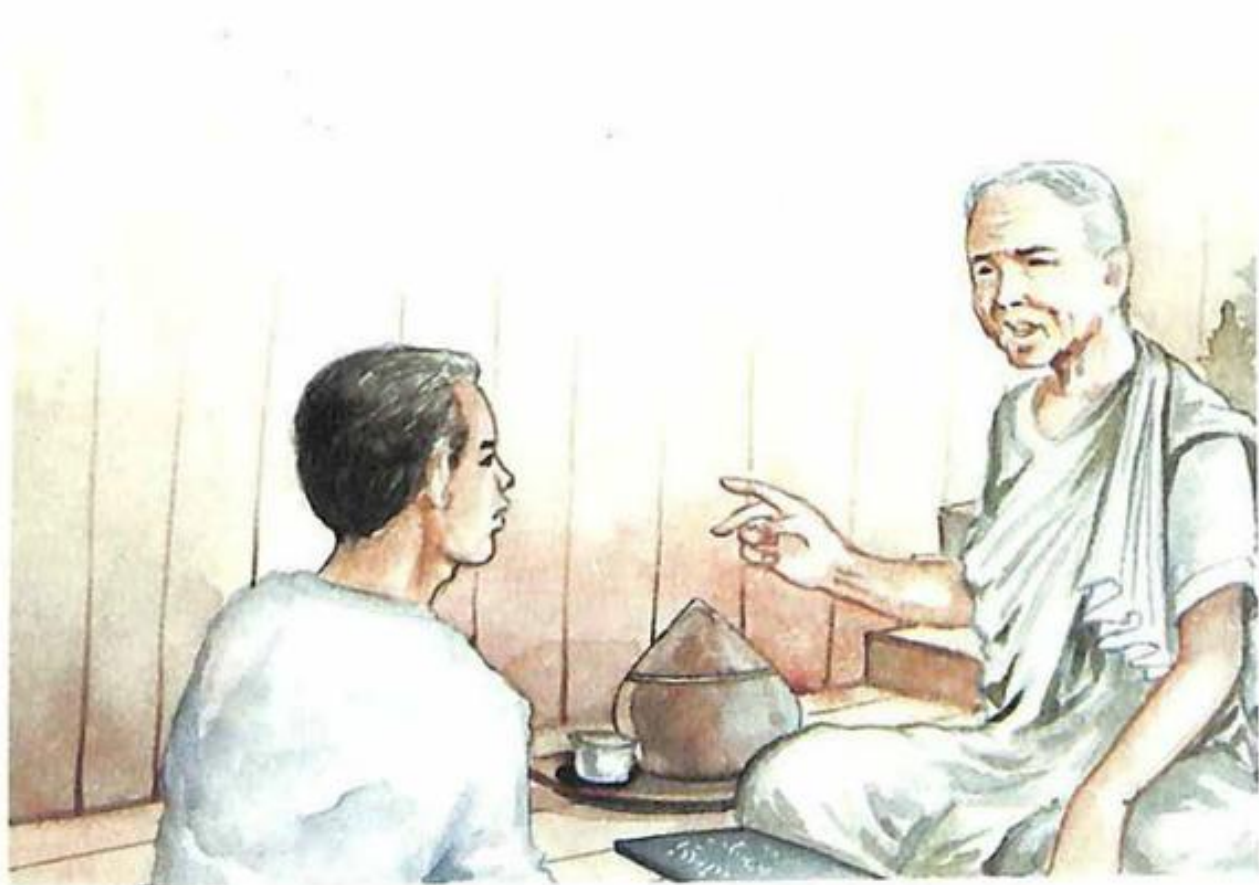
នេះជារឿងនិទានពីព្រះគោ ព្រះកែវដែលនិយាយតាមគ្នា។ នៅស្រុកលង្វែកមាន
គ្រួសារមួយរស់នៅពីរនាក់ប្តីប្រពន្ធប្រកបរបរជាអ្នកធ្វើស្រែចម្ការ។ នាងជាប្រពន្ធមាន
ផ្ទៃពោះ លុះដល់យប់មួយបានយល់សប្តិឃើញថានាងបានចិញ្ចៀនពេជ្របីវង់មកពាក់
ហើយក៏បាត់ទៅវិញ។ នាងភ្ញាក់ឡើងភ័យផងអរផងក៏ឲ្យប្តីទៅរកគ្រូទាយ។

In the region of Longveak, there was a husband and wife who were farmers. The wife
became pregnant. One night she dreamt that she was suddenly wearing three diamond
rings and then just as suddenly the rings disappeared. She woke with a start and was
both frightened and happy. She told her husband to go and find a fortune teller in
order to see what her dream meant.

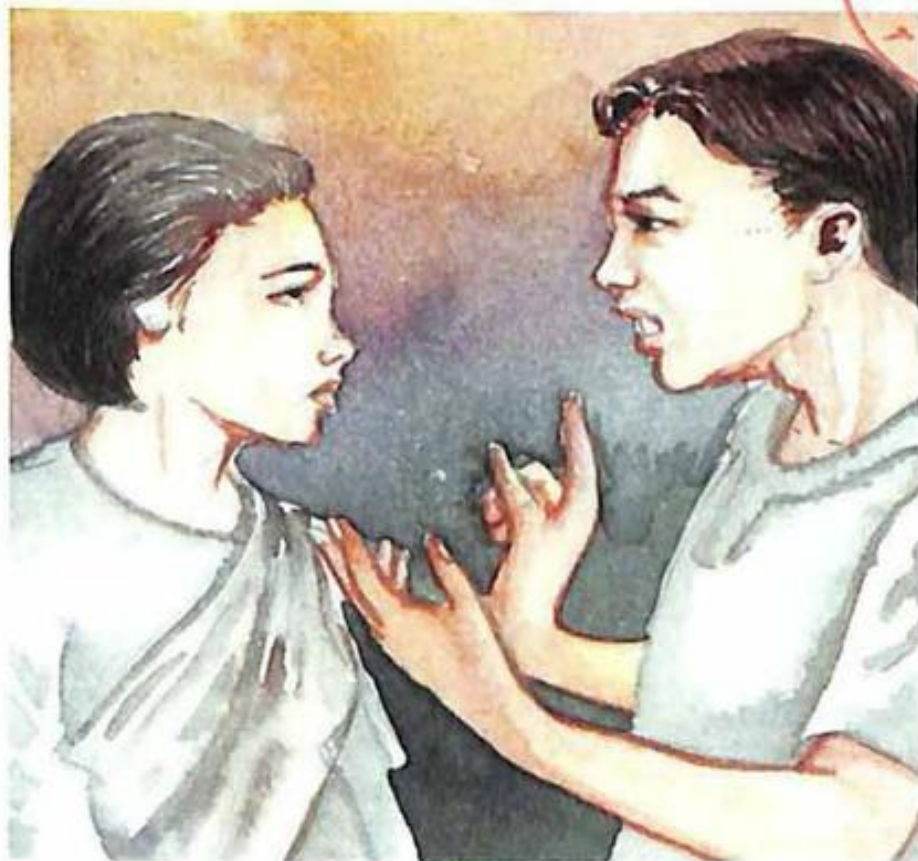

មាណពជាប្តីបានទៅរកគ្រូទាយតាមដំណើរសប្តិរបស់ប្រពន្ធ។ លោកគ្រូទាយក៏គន់គូរ
មើលតាមក្បួនតម្រាហើយក៏ប្រាប់ទៅមាណពថា "បើតាមសប្តិនេះល្អណាស់! គឺមាន
អ្នកមានបុណ្យមកចាប់គំណើត តែត្រូវឲ្យនាងតមកុំបរិភោគផ្លែស្វាយខ្ចី បើមិនដូច្នោះ
នឹងមានគ្រោះថ្នាក់។ សូមកុំយល់ចាំសម្គាល់មើលដោយខ្លួនឯងចុះ"។

Meanop, her husband, went to find a fortune teller. The fortune teller considered the content of the dream, consulting his divining board before exclaiming to Meanop: "This is a very good dream! Your wife will give birth to a blessed person! But tell your wife not to eat young green mangoes. If she does, there will be an accident. Remember this and watch her yourself, young man!"

មាណពត្រឡប់មកផ្ទះវិញក៏ប្រាប់ប្រពន្ធតាមពាក្យដែលត្រូវ
 បានទាយ ព្រមទាំងហាមប្រពន្ធមិនឲ្យបរិភោគផ្លែស្វាយខ្ចី។
 លុះពរពោះបានគ្រប់ខែហើយ នាងចេះតែនឹកចង់ស្វាយខ្ចី
 យ៉ាងខ្លាំង។ ពេលមួយនាងក៏ដើររកមើលឃើញផ្លែស្វាយ
 មួយក៏ប្រាប់ឲ្យប្តីឡើងបេះ តែមាណពមិនព្រមឡើងបេះដោយ
 ធ្វើជាទៅចម្ការបាត់។

Meanop returned home and told his wife what the fortune teller had said, forbidding his wife to eat green mangoes. When the last month of her pregnancy came, his wife was overcome with the desire to eat green mangoes. One day she saw a green mango in a tree and asked her husband to climb the tree and pick it for her. But Meanop refused and instead went off to the fields.

ដោយនឹកចង់ស្វាយខ្ចីខ្ចាំងពេករហូតដល់ទ្រាំលែងបាន
 ក៏ដើរទៅរកបេះដោយខ្លួនឯង។ នាងខំប្រប្រែប្រាទ្រើង
 ដើមស្វាយម្នាក់ឯង ពេលទៅដល់លើនាងគោនចំមែក
 ពុកមួយស្រាប់តែបាក់ធ្លាក់ចុះមកដល់ដី ស្លាប់មួយ
 រំពេច។ ពេលនោះគ្មាយពោះចេញកូនតោមួយ និងកូន
 ប្រុសមួយពីផ្ទៃរបស់នាង។ កូនតោចេញមកភ្លាមក៏ចេះ
 ដើរមួយរំពេច ឯកូនមួយទៀតនៅក្នុងស្រោមនៅឡើយ។

When she couldn't stand her desire any more,
 Meanop's wife decided to pick a green mango for
 herself. She grasped the trunk of a mango tree and
 pulled herself up. When she had climbed high into
 the tree, she happened to hang from a rotten branch.
 The branch suddenly broke and she fell to the ground
 and died instantly. Her stomach broke open and a calf
 and a baby boy came out of it. The calf could walk
 immediately but the baby boy lay in his birth sack still.

ក្នុងគោបានរត់ទៅរកឥតុកឲ្យមកជួយប្អូនដែលនៅ
ក្រោមដើមស្វាយនោះ។ មាណពឃើញកូនគោ
បានដើរតាមរហូតទៅឃើញប្រពន្ធដែកស្លាប់
ក្រោមដើមស្វាយក៏យំសោកអាណិតប្រពន្ធជា
ពន់ពេក។ ព្រះគោបានប្រាប់ឲ្យឥតុកលើកប្អូន
ចេញមក មាណពបានយកកូននោះទៅផ្ទះ។

The little calf ran to find his father and asked
him to help his little brother under the mango
tree. Meanop followed the calf back to the tree
and saw his wife lying dead underneath it. He
wept and pitied his wife terribly. The calf told
his father to pick up the baby boy, and
Meanop took the baby and the calf home.

លុះព្រឹកឡើងមាណាប័កូនដើរសុំទឹកដោះពីអ្នកស្រុកឲ្យកូនទៅ
អ្នកស្រុកបានសាកសួរមាណាប័ថា៖

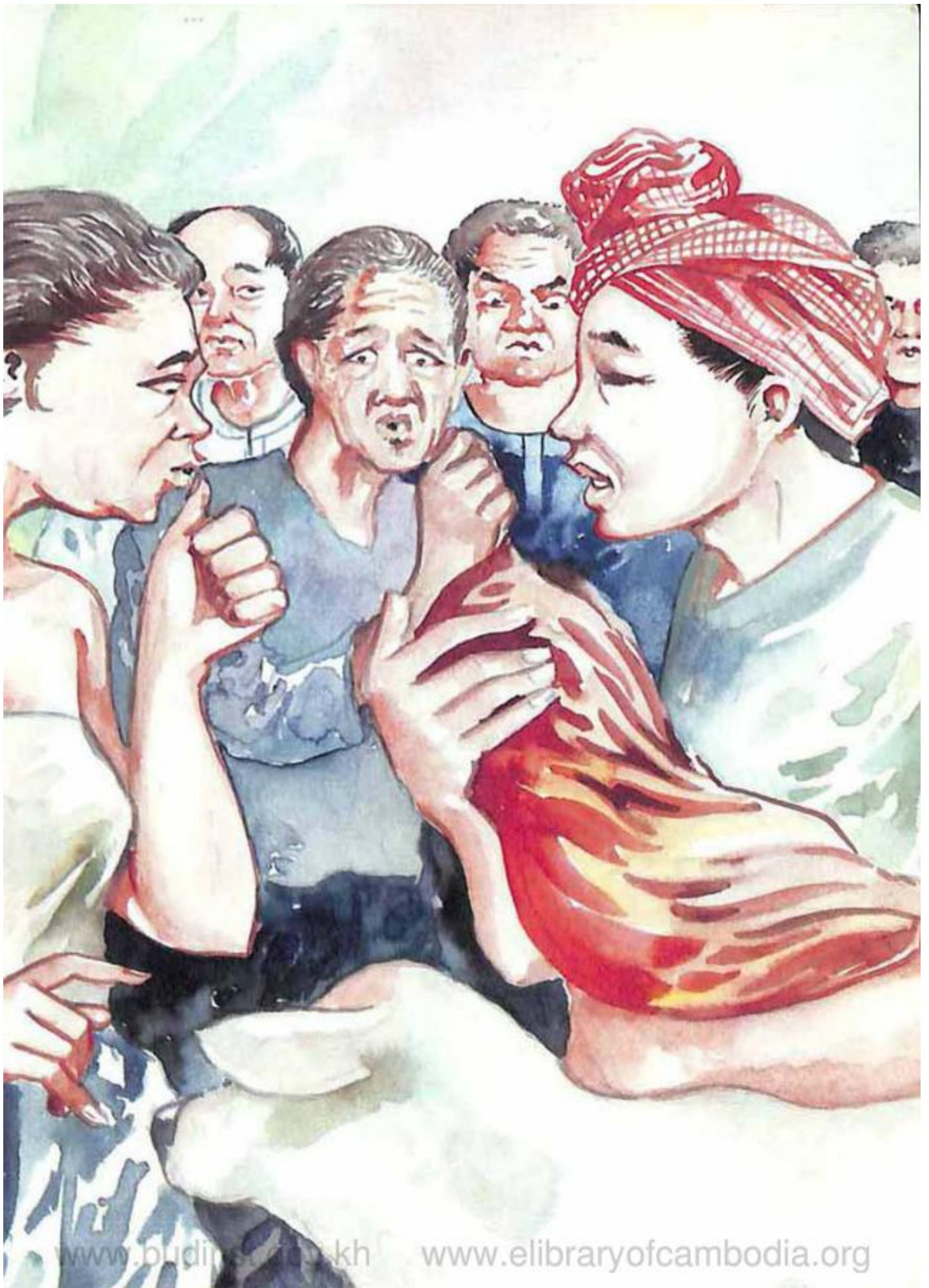
- នេះជាកូនអ្នកណាបានជាកូនដើររកទឹកដោះឲ្យទៅដូច្នោះ?

- នេះជាកូនរបស់ខ្ញុំ។

- ចុះម្តាយវាទៅណាបានជាមិនឲ្យវាទៅ?

- ប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំធ្លាក់ពីលើដើមស្វាយស្លាប់បាត់ហើយ ក្នុងពោះ
របស់នាងមានកូនគោរិនិងកូនមួយនេះឯង។ ឮដូច្នោះអ្នកស្រុកនាំគ្នា
ឆ្កើលមកចោមរោមមើល។

The next morning, Meanop took the baby in his arms and went to ask for milk from the neighborhood women who were nursing. The women asked, "Whose child is this, that you are walking around begging for his milk?" Meanop answered that the baby was his son. "Where has his mother gone", the women asked, "that she can't nurse him herself?" Meanop replied that his wife had fallen from the mango tree and died. Out of her stomach, he explained, had come a calf and this baby. Hearing this, the neighbors gathered in wonder, crowding around to stare at the baby.

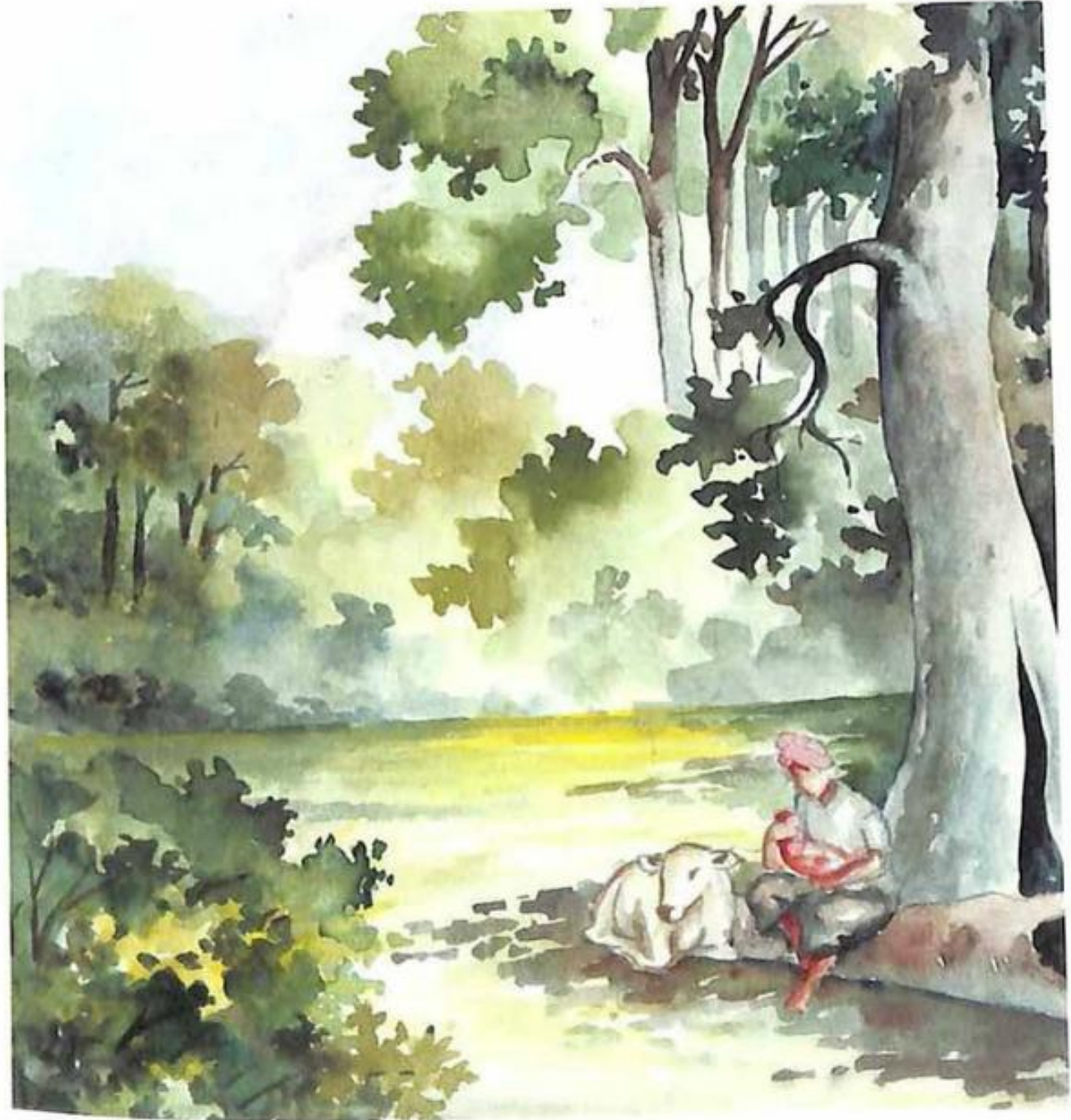

ពេលអ្នកស្រុកមកមើលឃើញមាណាប័កូនមួយមានទាំងកូនតោនៅក្បែរផង គេនាំគ្នា
 ឆ្ងល់យ៉ាងខ្លាំង ហើយដឹងថាមានកូនកើតមកជាសត្វតោ ឯម្តាយបែកពោះស្លាប់ខុសគេ
 ឯងដូច្នោះ អ្នកស្រុកយល់ថារឿងនាំឲ្យចង្រៃដល់ភូមិស្រុក ក៏នាំគ្នាស្តីជេរ តាមវាយ
 បណ្តេញមាណា និងកូនលែងឲ្យមកក្បែរភូមិ។

The villagers were extremely surprised when they saw that a calf really stood beside Meanop and the baby. Learning that the calf had been born from a human mother whose stomach had broken open as she died, they began to think that such an event could bring misfortune to their village. So they beat Meanop, shouting at him and driving him, with the baby and the calf, out of their village.

មាណពនិងកូនទាំងពីររត់ទៅរស់នៅក្នុងព្រៃឆ្ងាយដាច់ពីគេឯង ដោយមិនហ៊ានសង់ផ្ទះ
សម្រាប់ជ្រកគោរអ្វីឡើយ។ មាណពនាំកូនទៅជ្រកតែក្រោមដើមឈើធំៗ ហើយដើរ
បេះផ្លែឈើបរិភោគជាអាហារ។

Meanop and his two children fled to live in a far away forest. Not daring to build any kind of shelter, they simply lived under a big tree, picking fruit in the forest to feed themselves.

ក្រោយមក ព្រះគោនិងព្រះគោរោងធំល្មមដឹងក្តីខ្លះៗ ថ្ងៃមួយពីរនាក់បងប្អូនចេញមក
វាលមួយបានឃើញពួកក្មេងឃ្នាលគោមួយហ្នឹងកំពុងលេងយ៉ាងសប្បាយ។ ព្រះគោ
បានសុំបងចូលទៅលេងជាមួយពួកគេដែរ ដោយចោទរស្មីធ្វើជាខ្សែចងព្រះគោ ដឹក
ចេញទៅ។

A little later, the calf, Preah Ko, and the baby boy, Preah Keo, had already grown up a bit. One day, when the two had gone together to a field, they saw a group of children watching a herd of calves and playing together. The little boy, Preah Keo, asked his older brother, Preah Ko, if he could join the children to play, pulling out a vine for a rope with which to tie Preah Ko up like the other calves.

លុះដល់ពេលបាយភ្លេងទាំងនោះនាំគ្នាស៊ីបាយ
ជុំគ្នា ឯព្រះតែវគ្មានបាយ ក៏ងើរទៅសុំទេ៖

- ខ្ញុំសុំស៊ីផង!

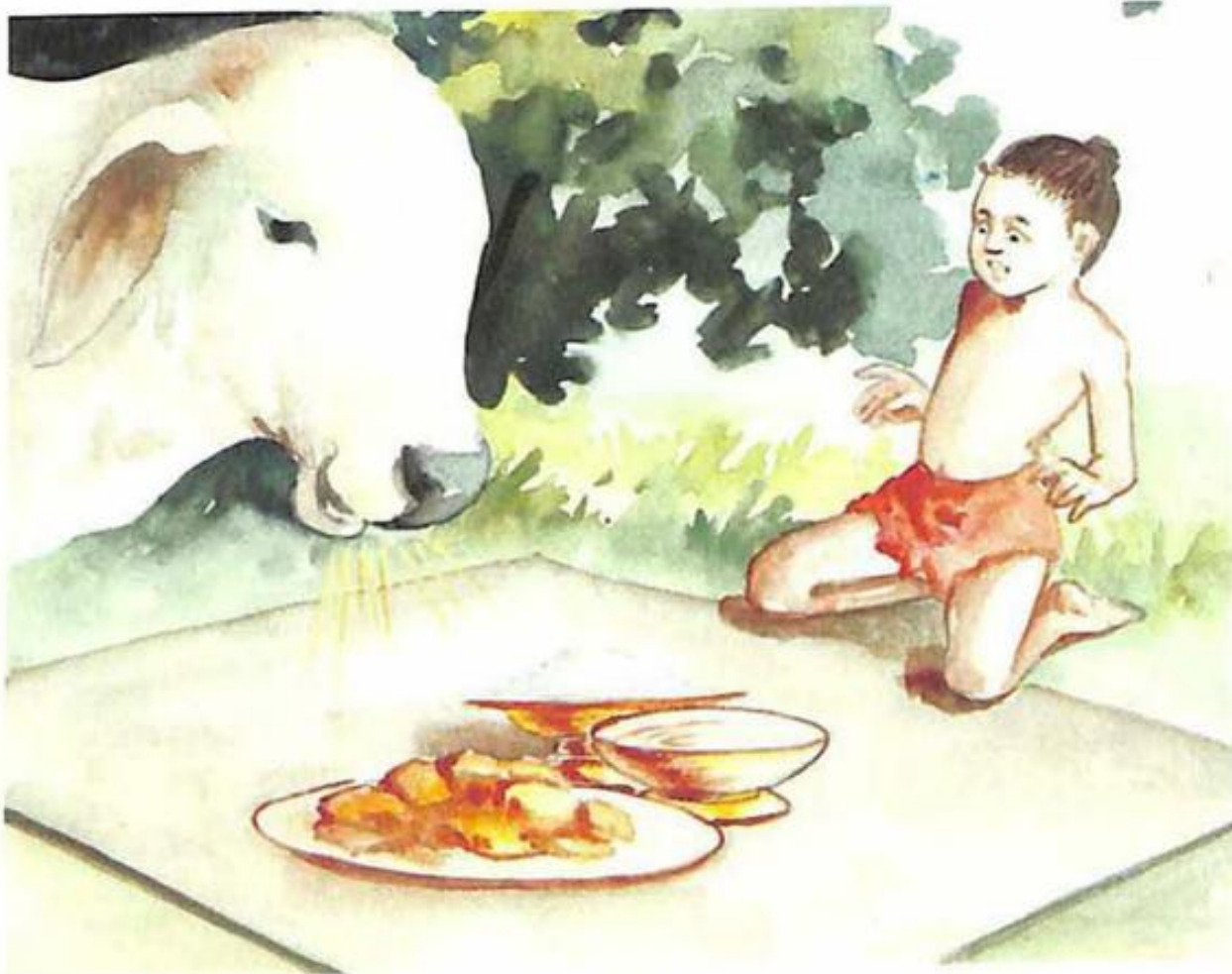
- ទេ! អញមិនឲ្យទេ។ យី! អានេះមកពីណា
បានជាសុំបាយទេស៊ី?

ពេលទេស៊ីបាយរួច ព្រះតែវឃើញគ្រាប់បាយ
នៅជាប់នឹងស្លឹកចេកក៏សុំទៅទៀត តែពួកភ្លេង
គង្វាលបានយកស្លឹកខ្ទប់បាយនោះទៅញីចោល
រួចដេញវាយដេរព្រះតែវចេញទៅ។ ព្រះតែវបាន
រត់មកប្រាប់ព្រះគោដោយយំខ្លឹកខ្លួលនឹងពួកគេ
ដែលវាយដេរមកលើខ្លួន។ ព្រះគោបាននឹក
អាណិតដល់ព្រះតែវជាប្អូនយ៉ាងខ្លាំង។

When it was time to eat, the young cowherds
took out their rice. Preah Keo didn't have
anything to eat and asked them to share their
rice with him. But the little cowherds jeered at
him: "No! We won't give you any! Yi! Where do
you come from that you have to ask to eat the
rice of others?" When the young cowherds were
finished eating, Preah Keo saw that some grains
of cooked rice still stuck to the banana leaves
which they had used to carry their rice. He
asked again if he could eat their leftovers, but
the young cowherds simply crumpled up the
leaves and threw them away, laughing and
beating Preah Keo so that he ran away. Preah
Keo came to Preah Ko crying and told him
about the boys who had beaten him when he
had asked to eat rice with them. Preah Ko felt
very sorry for his younger brother.

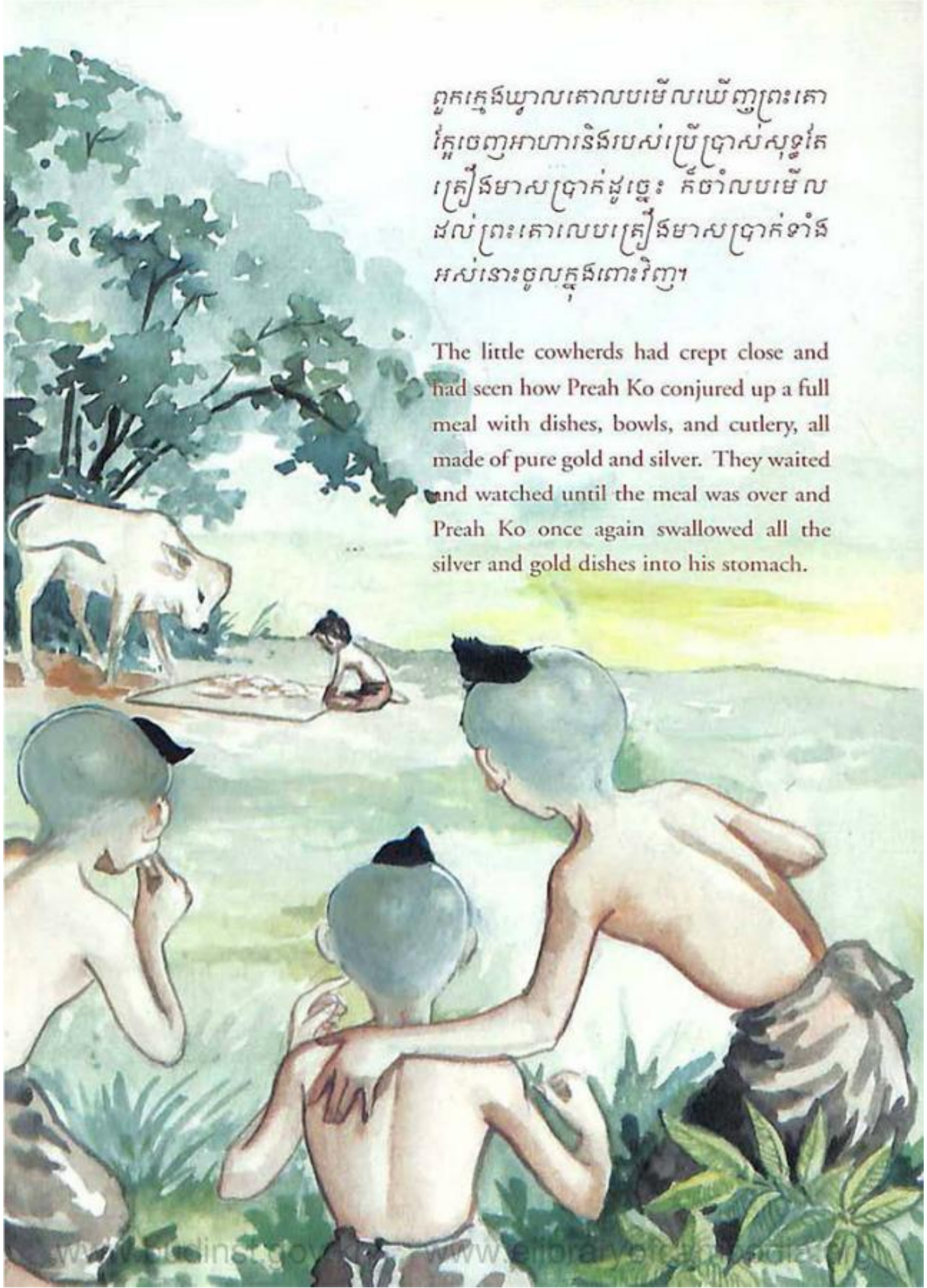
ព្រះគោឃើញប្អូនឃ្មុំឃ្មានបាយហើយត្រូវគេដេញវាយ ធ្វើឲ្យប្រមាទទាំងគូរគេនៅលើ
 ដួង គឺតាំងកែវបីដងស្រាប់តែក្អែកចេញជាម្លូបអាហារទិញដែលមានចាន ពែង ថ្ន
 ស្មាបត្រា ។ល។ សុទ្ធតែគ្រឿងមានស្រាប់ទ្រព្យប្អូនបរិភោគម្នាក់ឯង។
 - ហេតុអ្វីបានជាបងមិនក្អែកអាហារនេះឲ្យទុកយើងផង?
 - មិនបានទេ! អាហារនេះគឺសម្រាប់តែអូនម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះ។

Seeing that his little brother was hungry for rice, and knowing that the other boys had chased him away with sticks, hurting and insulting him, Preah Ko moaned three times and suddenly a full meal - complete with dishes, bowls, and spoons made out of solid silver and gold - appeared out of his mouth. "Why don't you conjure up such a meal for our father?" Preah Keo asked his older brother. Preah Ko replied that he could not since this food was meant only for Preah Keo.

ពួកក្មេងឃ្វាលគោលបមើលឃើញព្រះគោ
ក្តែចេញអាហារនិងរបស់ប្រើប្រាស់សុទ្ធតែ
ត្រៀមមាសប្រាក់ដូច្នោះ គឺចាំលបមើល
ដល់ព្រះគោលបត្រៀមមាសប្រាក់ទាំង
អស់នោះចូលក្នុងពោះវិញ។

The little cowherds had crept close and
had seen how Preah Ko conjured up a full
meal with dishes, bowls, and cutlery, all
made of pure gold and silver. They waited
and watched until the meal was over and
Preah Ko once again swallowed all the
silver and gold dishes into his stomach.

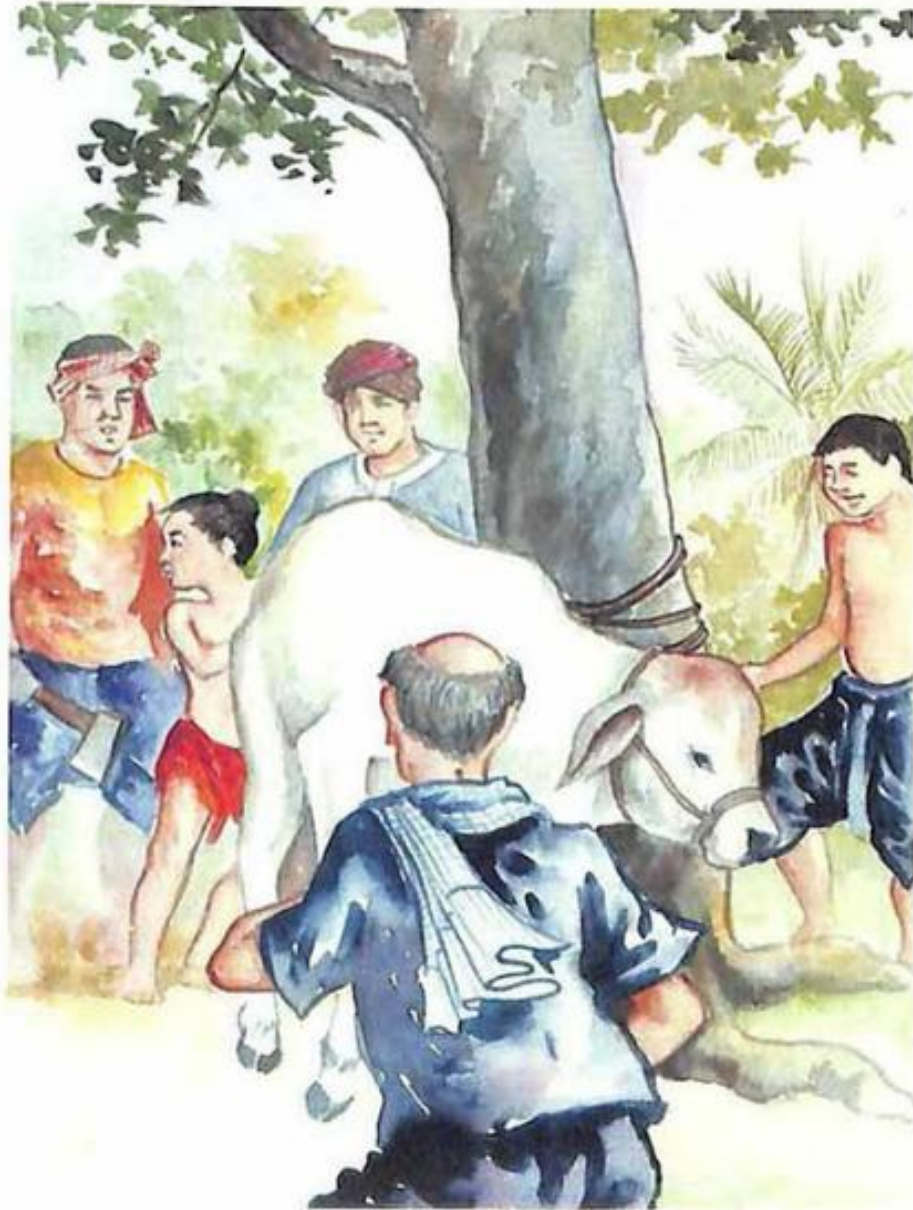

ក្មេងៗបាននាំគ្នារត់ទៅប្រាប់ផុតកម្ពុយ
 រៀងៗខ្លួន ធ្វើឲ្យចាស់ៗក្នុងភូមិឆ្ងល់ព័
 ហេតុការណ៍នេះ។ អ្នកភូមិបាននាំគ្នា
 ផ្អើលឆោឡាកាន់កាំបិត ពូថៅ ដំបង
 ទៅព័ទ្ធចាប់ព្រះគោដើម្បីនឹងវះយកវត្ថុ
 ទិព្វទាំងអស់នោះ។

The little boys ran home and told their parents about what they had seen. The villagers marveled at such an event and they gathered together, excited and worried, taking up their knives, hatchets, and clubs. They decided to try to surround and capture Preah Ko in order to cut open his stomach and take the magical gold and silver objects.

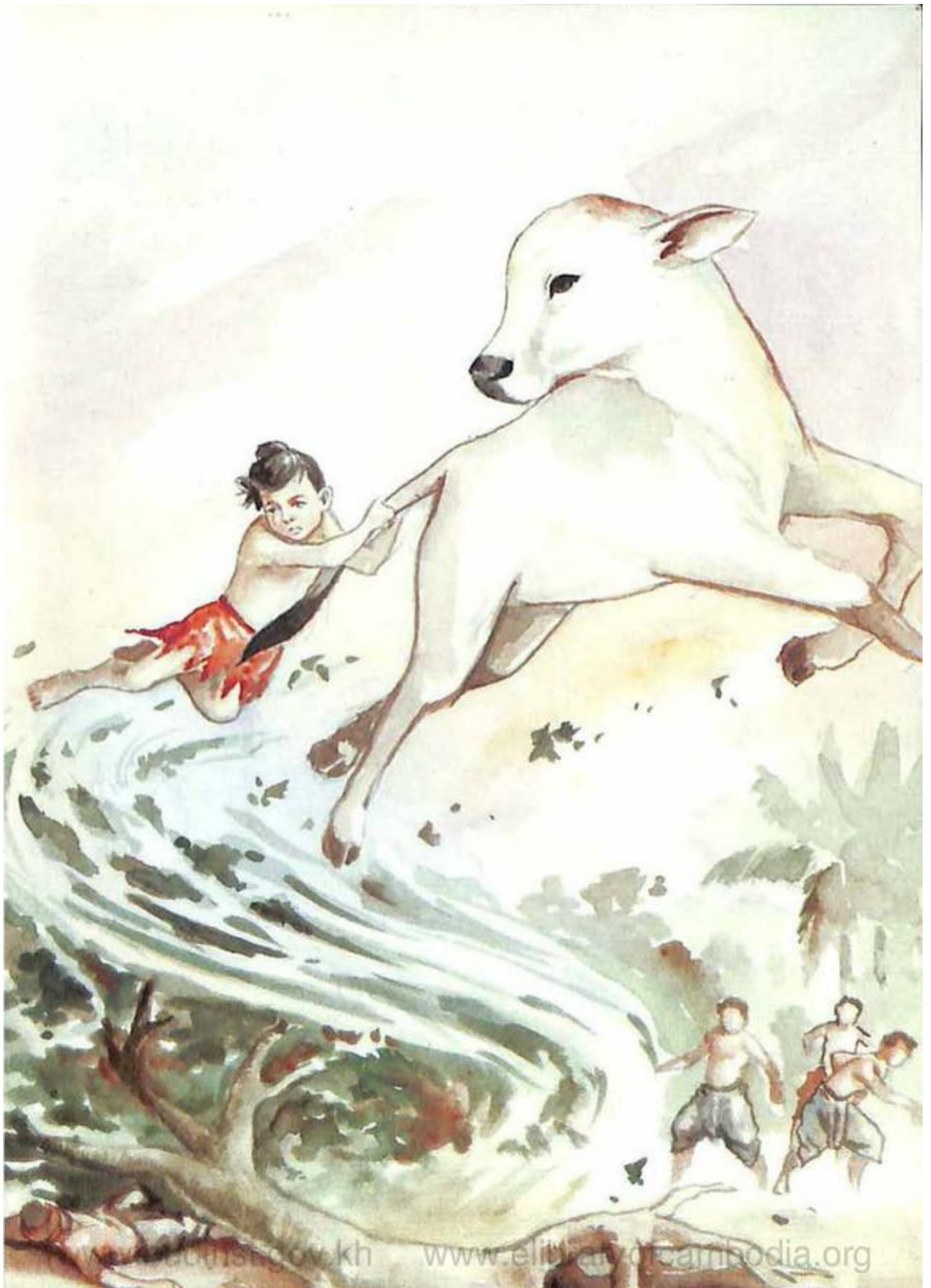
លុះចាប់បានព្រះគោហើយ គេក៏ដឹកយកមកចងជាប់នឹងដើម
គណ្តាលធំមួយ និងមានមនុស្សផ្អើលមកឈរមើលព្រះគោ
ដោយសេចក្តីឆ្ងើងចូល និងនឹកចង់បានទ្រព្យរបស់ដែលមាន
នៅក្នុងពោះព្រះគោ។

When they had captured Preah Ko, they tied him to a big tree
and many people came to stare at the calf in wonder, wanting
the things that were in his stomach.

ពេលអ្នកស្រុកចូលបម្រុងនឹងធ្វើបាបព្រះគោ ភ្លាមនោះព្រះគោ
បានឲ្យប្អូនគោនកន្តុយឲ្យជាប់ហើយក៏ហោះឡើងសណ្តូកដើម
កណ្តាលរលំបាក់លើពួកទាំងអស់នោះ ធ្វើឲ្យអ្នកខ្លះត្រូវបាក់ដៃ
បាក់ជើងបែកក្បាលស្នើរគ្រប់វាគ្នា ហើយព្រះគោបានស្រែក
ប្រាប់ទៅអ្នកស្រុកដែលត្រូវរបួសថាឲ្យយកដើមកណ្តាលទៅដាំ
ជីកនឹងជាវិញហើយ។ ពេលពួកវាឆ្ពោះ អ្នកខ្លះក៏បានកាប់យក
របួសកណ្តាលទៅដាំជីកដើម្បីព្យាបាលរបួសខ្លួនស្រាប់តែជាសះ
ស្បើយយ៉ាងសក្តិសិទ្ធិមែន ក៏នាំគ្នាកាប់ចាំនយកដើមកណ្តាល
ទៅដាំជីកជាគ្រប់វាគ្នា ហើយគេក៏នឹកដល់ព្រះគោដែលមានប្អូន
ប្អូនម្នាក់ទៀតក៏លែងហ៊ានបៀតបៀនព្រះគោទៀត។ ព្រះគោបាន
ហោះទៅនៅក្នុងព្រៃដ៏ជ្រៅឆ្ងាយពីភូមិស្រុកនានា ហើយរស់នៅ
តែពីរនាក់បងប្អូនក្សែស្រឡះទឹកមួយយ៉ាងល្អ។

While the villagers were preparing to cut him open, Preah Ko told his little brother to hold on tightly to his tail. Preah Ko then flew up, uprooting the tree to which he was tied, causing it to fall on the villagers, breaking their arms and legs and heads. Preah Ko called down to the people telling them to take pieces of wood from the tree and boil them, drinking the juice so that they could be healed. Hearing this, some of the villagers did as Preah Ko had said and they were immediately healed. Then all the villagers cut pieces of the wood, boiled it, drank the juice and were healed. The villagers then understood the power, intelligence and goodness of Preah Ko, and they knew they would never dare to harm him again. Preah Ko flew with Preah Keo to a forest far away from any village or town. There, just the two of them lived near a beautiful pond.

និយាយពីឥតុគរបស់ព្រះគោព្រះកែវ
 បាត់កូនមិនឃើញត្រឡប់មកកន្លែង
 ដើមវិញ ក៏ទំស្រែកហៅជុំវិញទីនោះ
 មិនឃើញសោះ។ មាណពន័កកូនឥត
 ឧបមា បានដើររកស្នើរគ្រប់កន្លែងនៅ
 តែមិនឃើញទៀត មាណពធ្វើដំណើរ
 ចេញពីទីនេះដើរស្វែងរកកូនដោយភ័យ
 វិលវល់បំផុត។ មិនយូរប៉ុន្មានឥតុគ
 របស់ព្រះគោព្រះកែវធ្លាក់ខ្លួនឈឺហួត
 ដល់ដួលស្លាប់ក្នុងព្រៃនោះទៅ។

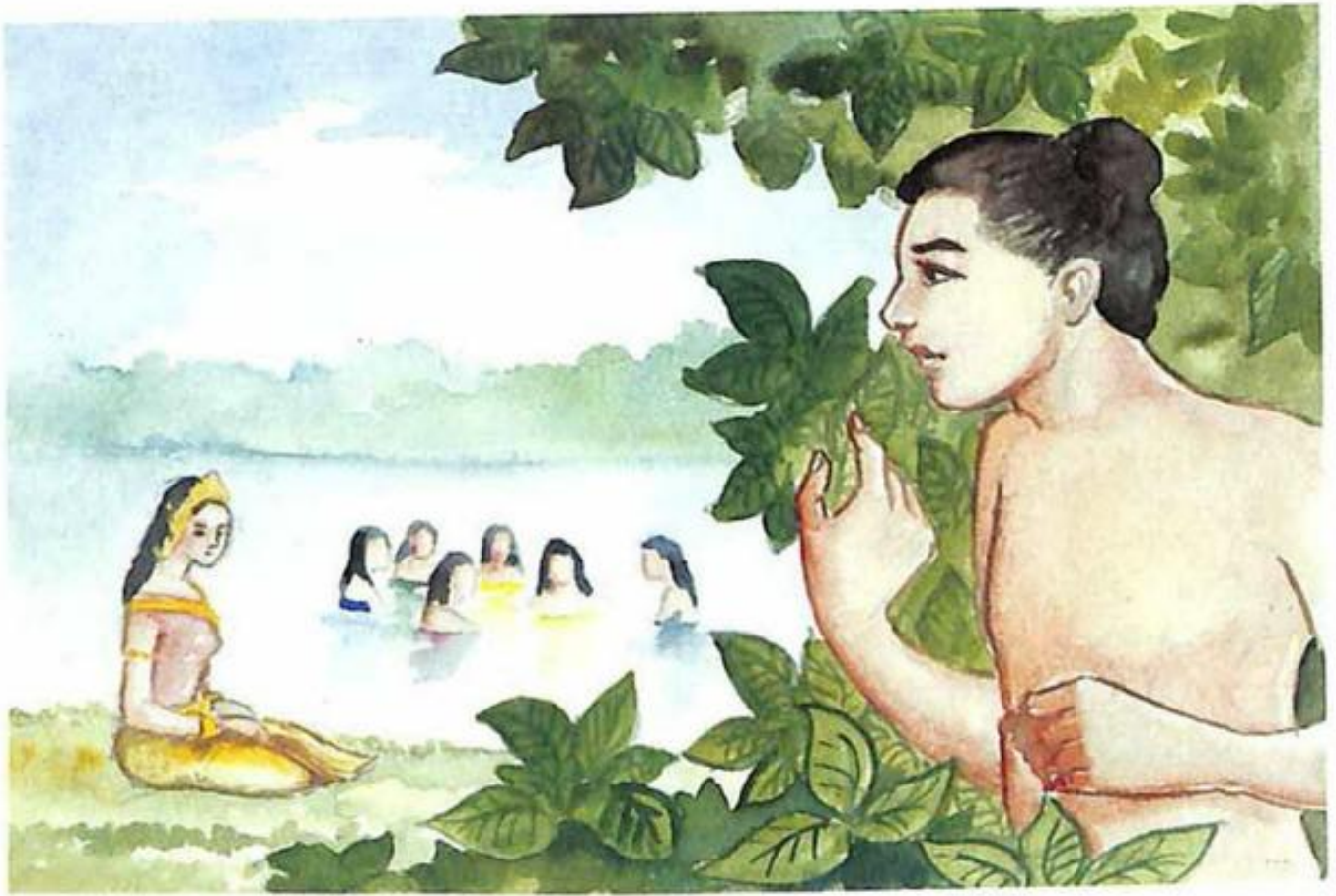

When his two children did not return to their home under the big tree, Meanop was very worried and although he shouted for them all over the area, he couldn't find them. Meanop missed Preah Ko and Preah Keo terribly and looked for them everywhere, but to no avail. He went farther and farther away from the tree but still he couldn't find his two children. It was not long until Meanop fell ill and collapsed, dying in the forest.

ថ្ងៃនោះបុត្រីទាំងប្រាំអង្គរបស់ស្តេច។ នាងដែលជាបុត្រីពៅមានរូប
 ឆោមស្អាតនិងមានចរិយាស្នូតបូតជាងគេ។ ថ្ងៃមួយទាំងអស់គ្នាអង្គុក
 នឹកចង់ចេញទៅលេងព្រៃដែលនៅឆ្ងាយពីព្រះរាជវាំង ក៏បានទទួលសុំ
 អនុញ្ញាតពីព្រះបិតារួចចេញដំណើរទៅ។

Meanwhile, in the Palace of the Kingdom of Cambodia, there was
 a King who had five daughters. The youngest of the daughters,
 Neang Pou, was very beautiful and was the sweetest of the five. One
 day, the princesses were bored and wanted to go to visit the forest,
 far away from the Palace. They got permission from their father
 and then set out.

លុះទៅដល់ស្រះទឹកមួយគណ្តាលព្រៃត្បែងកន្លែងព្រះគោព្រះកែវស្នាក់នៅ បុត្រីស្តេច
 ទាំងអស់ និងពួកហែហមទាំងឡាយនាំគ្នាឈប់សម្រាក និងងូតទឹកលេងសប្បាយក្នុង
 ស្រះទឹកនោះ។ ព្រះកែវពូសូរមាត់មនុស្សអ្វីអាក៏ចេញមកលបមើលឃើញបុត្រីស្តេច
 ទាំងប្រាំអង្គ ព្រះកែវបានចាប់ចិត្តស្រឡាញ់នាងពៅ តែដោយខ្លួនគ្មានសំលៀកបំពាក់
 គ្រឹមត្រូវ បានរត់មកនិយាយប្រាប់បង។

When they came to the beautiful pond, near where Preah Ko and Preah Keo lived, the princesses and their attendants stopped to rest and bathe happily in the pond. Preah Keo, hearing the sound of people laughing and splashing, crept up and saw the five princesses. Preah Keo instantly fell in love with Neang Pou, but since he was wearing no proper clothes, he ran back to tell his older brother.

ព្រះគោត្តប្តូរនិយាយប្រាប់ក៏ត្រូវសំលៀក
 បំពាក់នឹងគ្រឿងអលង្ការទិព្វឲ្យព្រះតែវ
 ស្ងៀមពាក់យ៉ាងស្អាតហើយចេញទៅ។
 បុត្រស្តេចទាំងនោះឃើញព្រះតែវភ្លាមនាំ
 គ្នាលូចស្រឡាញ់ ហើយហៅចុះទៅផ្គូផ្គង
 ទឹកលេងល្បែងដេញចាប់កូនកាសំអណ្តែត
 ទឹក។ ពេលព្រះតែវចាប់បានដេញជួសតែ
 នាងពៅ ហើយពេលនាងពៅចាប់បាន
 ក៏ដេញជួសតែព្រះតែវវិញ។ លុះលេងបាន
 យូរបន្តិចទៅនាងពៅនិងព្រះតែវគាន់តែ
 ស្និទ្ធផ្សំងងឹត ធ្វើឲ្យបង្ហាញនាងពៅខឹងហើយ
 នាំគ្នាត្រឡប់ទៅវាំងវិញព្រមទាំងនិយាយ
 ថានឹងយករឿងនេះទៅទូលព្រះបិតា។

Preah Ko conjured up a beautiful set of
 clothes and jewelry and Preah Keo
 returned to the pond wearing them.
 When the princesses saw Preah Keo, they
 were immediately attracted to him and
 invited him to come and swim, playing a
 water game in which one must find a coin.
 Whenever Preah Keo found the coin and
 thus won, he would pick the youngest
 daughter as his prize, and whenever Neang
 Pou found the coin, she would pick Preah
 Keo as her prize. After a while it was
 obvious that the two were falling in love.
 This made the older sisters angry and they
 prepared to return to the Palace in order to
 tell their father.

ពេលត្រឡប់ទៅដល់វាំងវិញ បង្អស់នាងពៅចូលទៅគាល់ព្រះបិតាជាធម្មតា។
 ដោយពុំឃើញនាងពៅចូលគាល់ស្តេចក៏សួររក៖

- នាងពៅទៅណា បានជាមិនឃើញដូច្នោះ?
- ព្រះបិតា! នាងមិនហ៊ានចូលគាល់ព្រះអង្គទេ។
- តើមានរឿងហេតុអ្វីបានជាមិនហ៊ានចូលមក?
- ព្រះបិតា! ពេលទៅស្រង់ទឹកលេងនោះ នាងពៅបានប្រទ្រង់លេងជាមួយបុរស
 ម្នាក់ដោយគ្មានខ្លាចក្រែងអ្វីឡើយ។

When they returned to the Palace, the older sisters went to see their father as they normally did after a trip. Not seeing Neang Pou among them, the King asked where their youngest sister was. The older sisters replied that Neang Pou "didn't dare to come and meet the King". "Why doesn't she dare to come?" asked the King. "Father", the older sisters replied, "when we came to a pond in the forest, Neang Pou played with a young male stranger, having no shame and no fear at all".

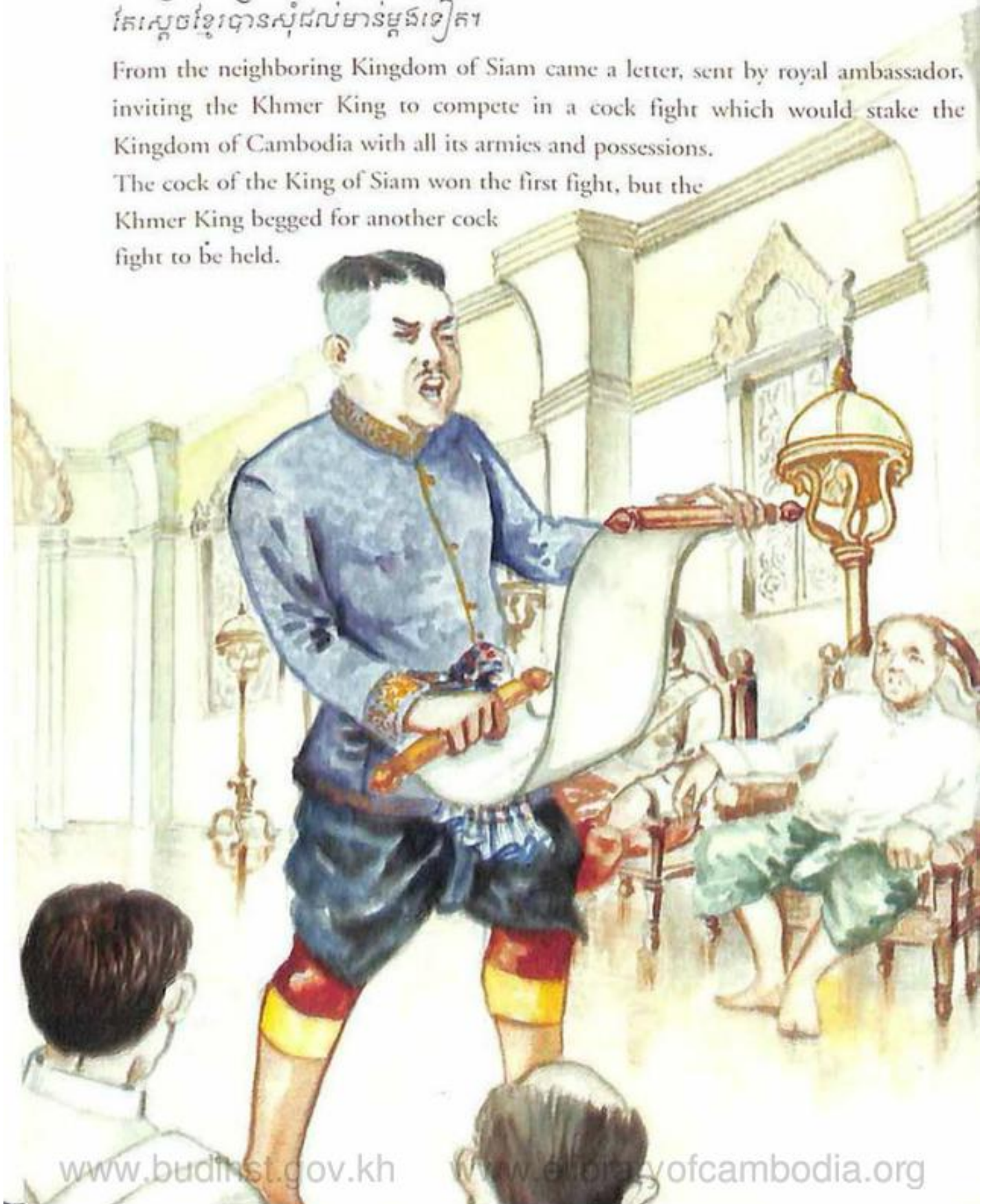
ស្តេចស្តាប់គូរបង្គាប់ទូលដូច្នោះ ក៏ខ្វាល់នឹងនាងពៅដែលហ៊ានធ្វើផ្តេសផ្តាសឥតខ្ចាច
 ក្រែងព្រះអង្គ។ ព្រះអង្គបានបញ្ជាឲ្យនិទេសនាងពៅចេញពីទាំងទៅរស់នៅក្នុងព្រៃ
 នាងបានធ្វើដំណើរក្នុងព្រៃដោយសោយតែផ្លែឈើរហូតដល់បានជួបនឹងព្រះកែវ។ ព្រះ
 តោបានរៀបអគីសេកព្រះកែវនឹងនាងពៅ រួចបានក្តែចេញប្រាសាទយ៉ាងល្អសម្រាប់
 បួនរស់នៅទាំងអស់គ្នា។

The King was furious that his youngest daughter had been so careless and disobedient, and he ordered Neang Pou banned from the Palace, sending her to go and live in the forest. Neang Pou wandered in the forest, surviving on fruits, until she once again met Preah Keo. Preah Ko then prepared the wedding ceremony of Preah Keo and Neang Pou and he conjured up a beautiful palace for the three of them to live in.

និយាយពីស្តេចសៀមបានប្រើរាជទូតនាំសារមកទូលថ្វាយស្តេចខ្មែរបច្ចុប្បន្នប្រដាប់មាន
ដាក់ប្រជារាស្ត្រ ពលទាហាននិងទ្រព្យសម្បត្តិ។ ការដល់នេះស្តេចសៀមជាអ្នកឈ្នះ
តែស្តេចខ្មែរបានសុំដល់មាន់ម្តងទៀត។

From the neighboring Kingdom of Siam came a letter, sent by royal ambassador,
inviting the Khmer King to compete in a cock fight which would stake the
Kingdom of Cambodia with all its armies and possessions.
The cock of the King of Siam won the first fight, but the
Khmer King begged for another cock
fight to be held.

លើកក្រោយនេះ ស្តេចមានការព្រួយព្រះទ័យយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះមិនដឹងជាកម្មាន់ឯណា
 មកដល់ឈ្នះម្ចាស់ស្តេចសៀម។ ព្រះអង្គបានឲ្យពួកសេនាស្វែងរកម្ចាស់ខ្លាំងតូចគ្រប់
 គន្លែង។ លុះពួកគេដើរទៅបានជួបនឹងនាងពៅ ហើយបាននិយាយតាមដំណើររឿង
 ព្រមទាំងត្រឡប់មកវិញយកដំណឹងនេះទូលថ្វាយដល់ស្តេច។

Before this second fight, the Khmer
 King was extremely worried because
 he didn't know where to find a cock
 that could defeat the cock of the
 King of Siam. He sent his men to
 look everywhere for the strongest and
 cleverest cock in his Kingdom.
 During their search, his men
 eventually met Neang Pou in her
 Palace. They told her of their
 dilemma and then brought news of
 her back to her father, the King.

ពេលនោះស្តេចនិងបុត្រីទាំងអស់បាន
 យល់ឃើញថាត្រូវឲ្យនាងពៅជាមួយ
 ព្រះកែវ ដោះស្រាយរឿងនេះ។

The King and his remaining
 daughters realised that only Neang
 Pou and Preah Keo could solve the
 dilemma of the Kingdom.

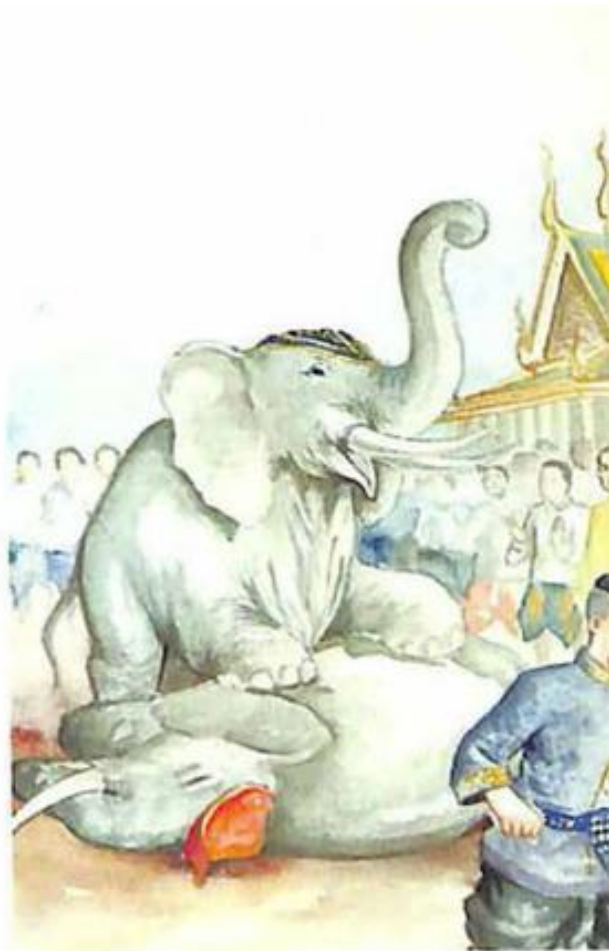
ព្រះកែវបានយករឿងនេះទៅប្រាប់បង ពេលនោះ
 ព្រះគោសុខចិត្តប្រែកាយជាសត្វមាន់ដើម្បីជួយដល់
 នគរទាំងមូល។ ពេលដល់លើកនេះមាន់ខាងស្តេច
 ខ្មែរឈ្នះខាងស្តេចសៀម ធ្វើឲ្យស្តេចសៀមខឹងយ៉ាង
 ខ្លាំងហើយចូលថា៖ "ហេតុអ្វីបានជាមាន់ស្តេចខ្មែរ
 មានមាឌតូចសោះអាចសម្លាប់មាន់គកដ៏ធំរបស់
 យើងដូច្នេះ? នេះប្រហែលជាមានប្លុក្ខិប្លាមីអ្វីហើយ
 មើលទៅ?"។ ស្តេចសៀមមិនអស់ចិត្តក៏បបួល
 ប្រជុំជំរឿន។

Preah Keo went to consult Preah Ko, and Preah Ko
 decided to transform himself into a cock in order
 to help save the Kingdom. When the Khmer cock
 fought the cock of the King of Siam for the second
 time, the Khmer cock - who was really Preah Ko -
 won. The King of Siam was very angry and
 wondered a bit as well how such a small Khmer
 cock could kill his larger bird. Maybe the Khmer
 had used some kind of strong magic, the King of
 Siam thought. The King of Siam refused to be
 defeated however, and he asked for another fight,
 this time between elephants.

ពេលនេះព្រះគោត្រូវប្រែក្លាយជាដំរីដើម្បីដល់
 ម្តងទៀត។ លើកនេះដំរីខ្មែរឈ្នះដំរីសៀមដែល
 ធ្វើឲ្យស្តេចសៀមកាន់តែខឹងនឹងចង់ដឹងថែមទៀត។
 លើកក្រោយសៀមបានរៀបចំគោយន្តធ្វើពីដែក
 ហើយមកបបួលស្តេចខ្មែរប្រដាល់ទៀត។ លើក
 នេះព្រះគោដឹងថាច្បាស់ជាចាញ់គេហើយក៏
 និយាយប្រាប់ប្អូនឲ្យប្រុងប្រយ័ត្ន នាំនាងពៅចូល
 មកត្រូវព្រលានប្រយុទ្ធ ហើយត្រៀមគោនកន្ទុយ
 ដើម្បីហោះរត់ចេញ។ លុះដល់ពេលដល់ ព្រះ
 គោព្យាយាមដល់ជាមួយគោយន្តយ៉ាងខ្លាំង ព្រះ
 គោបានបោលបុកគោយន្តរបស់សៀមបីដង ដឹង
 ថាមិនអាចយកឈ្នះបានក៏រត់មករកប្អូនភ្លាម។

Preah Ko again changed his form to become an elephant, and thus the Khmer elephant defeated the elephant of the King of Siam. The King of Siam was furious and wanted to know by what magic the Khmer were always winning. He therefore had a mechanical bull made out of metal and yet again invited the Khmer King to a fight, this time between bulls. Preah Ko realised that he could not win this fight and so he told his brother to be alert. If Preah Ko began to flee the fight, Neang Pou should know to hold fast to his tail and thus to fly off with them. When the time to fight came, Preah Ko struggled gallantly against the mechanical bull, charging him three times. Knowing he couldn't win however, Preah Ko turned and ran towards his younger brother.

ព្រះកែវនាំនាងពៅតោងកន្ទុយបង
 ហើយព្រះតោហោះរឹងចេញទៅធ្វើឲ្យ
 ផ្អើលអស់ទាំងខ្មែរទាំងសៀមតាម
 មើល ហើយស្តេចសៀមនឹកចង់បាន
 ព្រះតោយ៉ាងខ្លាំងក៏នាំពលទាហាន
 ដេញតាមចាប់។ ចំណែកនាងពៅតោង
 កន្ទុយព្រះតោយូរទៅក៏ធ្លាក់ចុះមកដី
 ព្រះកែវឃើញដូច្នោះក៏លែងដៃចុះមកតាមនាងពៅ។ ពេលធ្លាក់ចុះមកដល់នាងពៅ
 បានផ្តាំព្រះកែវឲ្យរត់ចេញទៅព្រោះពួកសៀមតាមជាប់មកពីក្រោយ ហើយនាងក៏ដាច់
 ខ្យល់ស្លាប់មួយរំពេច។ ព្រះកែវរត់ចេញទៅ ឯព្រះតោដឹងថាប្អូនធ្លាក់ចុះក៏ចុះមកតាម
 ជួបនឹងព្រះកែវក៏នាំគ្នារត់គេចពីពួកសៀមជានិច្ច។

Preah Keo and Neang Pou held
 tightly onto Preah Ko's tail and the
 three of them rose into the air and
 flew away while the Khmer and the
 Siamese who had been watching the
 fight, stared in amazement. Because
 the King of Siam desperately wanted
 Preah Ko and his powers for his
 Kingdom, he ordered his soldiers to give chase and catch Preah Ko. Neang Pou held
 the tail of Preah Ko for a long time but at last she had to let go, falling to earth.
 Seeing his wife fall, Preah Keo also let go of the tail and fell to her side. Neang Pou
 begged Preah Keo to continue running since the soldiers of the King of Siam were
 close behind. Then she died and Preah Keo ran off. Knowing that Neang Pou and
 Preah Keo had let go of his tail, Preah Ko returned, found his brother, and the two
 of them flew off again, fleeing from the Siamese.

និយាយពីព្រះឥន្ទ្រក្តៅក្រហាយនៅមិនបានក៏ប្រមើល
មើលមកក្រោមឃើញនាងពៅដេកស្លាប់កណ្តាលព្រៃ
ដូច្នោះក៏យកទឹកន្ទីរមកស្រោចពីលើសពនាងក្លាយជាថ្ម
និងនាំព្រលឹងទៅតង់នៅឋានសួគ៌។

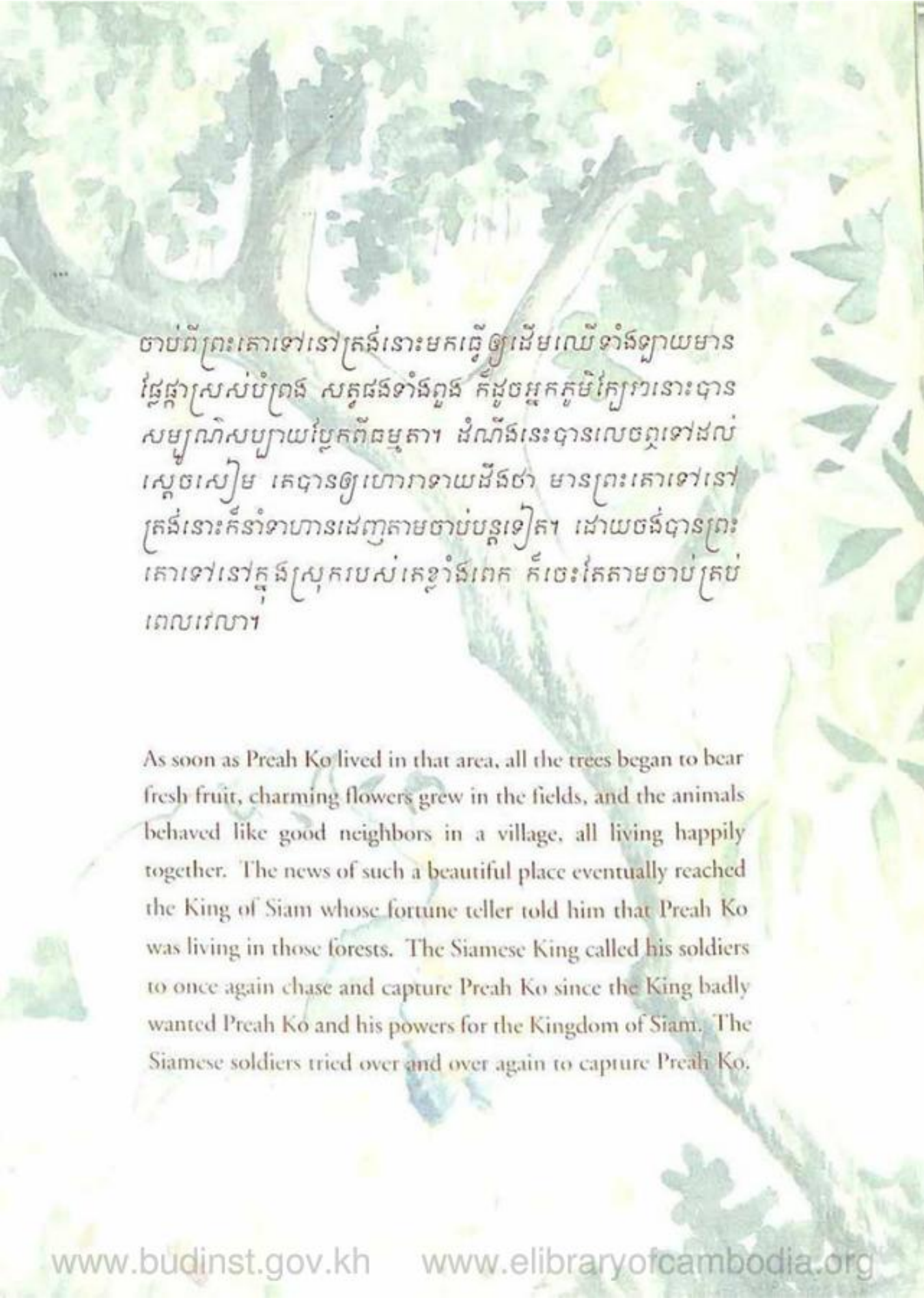

At that time, the god Indra was uneasy in the heavens, and looked down to earth, seeing Neang Pou lying dead in the middle of the forest. Indra took sacred water and sprinkled it on the body of Neang Pou, turning it into a stone. Then he led her spirit up into the heavens.

ចំណែកព្រះគោចេះតែនាំប្អូនរត់គេចរហូតដល់កន្លែង
មួយមានព្រៃច្រើនគ្រាន់បើ គឺពួននៅទីនោះ។

Preah Ko led his younger brother in flight to an
area with many forests where they could hide.

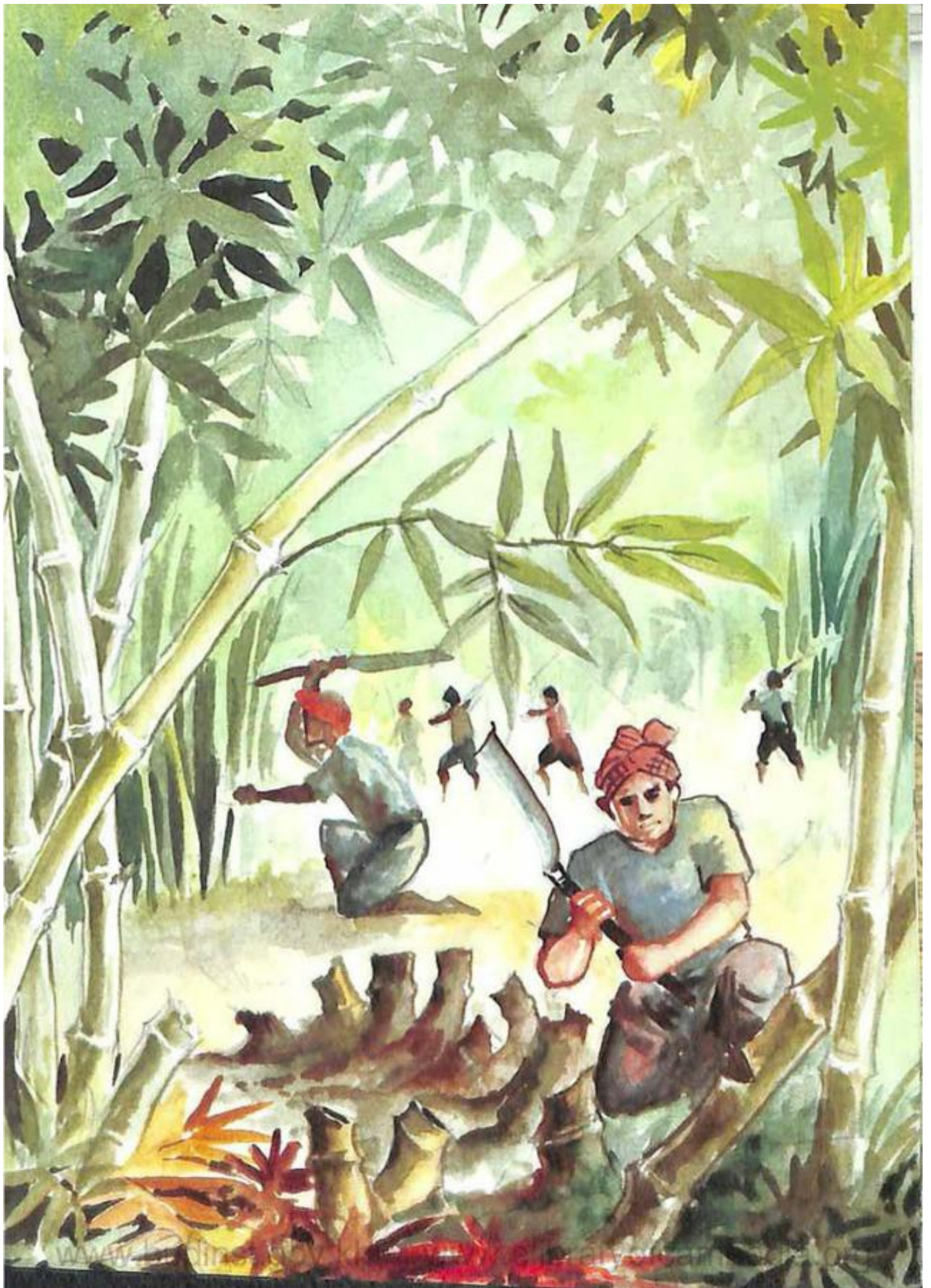

ចាប់ពីព្រះគោទៅនៅត្រង់នោះមកធ្វើឲ្យដើមឈើទាំងឡាយមាន
ផ្លែផ្កាស្រស់បំព្រង សត្វផងទាំងពួង ក៏ដូចអ្នកភូមិក្បែរនោះបាន
សម្បូរណ៍សប្បាយប្លែកពីធម្មតា។ ដំណឹងនេះបានលេចឮទៅដល់
ស្តេចសៀម គេបានឲ្យហោរាទាយដឹងថា មានព្រះគោទៅនៅ
ត្រង់នោះក៏នាំទាហានដេញតាមចាប់បន្តទៀត។ ដោយចង់បានព្រះ
គោទៅនៅក្នុងស្រុករបស់គេខ្លាំងពេក ក៏ចេះតែតាមចាប់គ្រប់
ពេលវេលា។

As soon as Preah Ko lived in that area, all the trees began to bear
fresh fruit, charming flowers grew in the fields, and the animals
behaved like good neighbors in a village, all living happily
together. The news of such a beautiful place eventually reached
the King of Siam whose fortune teller told him that Preah Ko
was living in those forests. The Siamese King called his soldiers
to once again chase and capture Preah Ko since the King badly
wanted Preah Ko and his powers for the Kingdom of Siam. The
Siamese soldiers tried over and over again to capture Preah Ko.

ព្រះគោរាំបួនហោះគេចទៅដល់បន្ទាយលង្វែកមានព្រៃបូស្សីដុះ
យ៉ាងក្រាស់ព័ទ្ធជុំវិញក៏នាំគ្នាលាក់ខ្លួននៅទីនោះ។ ស្តេចសៀម
បានឲ្យហោរាទាយដឹងថាព្រះគោរាំទីនេះ ក៏លើកគ្នាមកតាម
តែចូលមិនរួចដោយមានព្រៃបូស្សីច្រើនពេក ក៏រកល្បិចយកប្រាក់
ដួងមកច្រកក្នុងគាំភ្លើងបាញ់ចូលព្រៃបូស្សីនោះហើយត្រឡប់ទៅ
វិញ។ ពេលគេឆ្លើយឃើញតាមកដល់កន្លែងនេះ រើសបានប្រាក់ដួង
នៅតាមគុម្ពបូស្សីក៏នាំគ្នារត់ទៅប្រាប់ឧត្តមម្នាយ ធ្វើឲ្យអ្នកស្រុក
នាំគ្នាមកគាប់គ្នារព្រៃបូស្សីដើម្បីយកប្រាក់នោះ។ មិនយូរប៉ុន្មាន
បូស្សីទាំងនោះត្រូវខ្ទេចខ្ទីអស់។

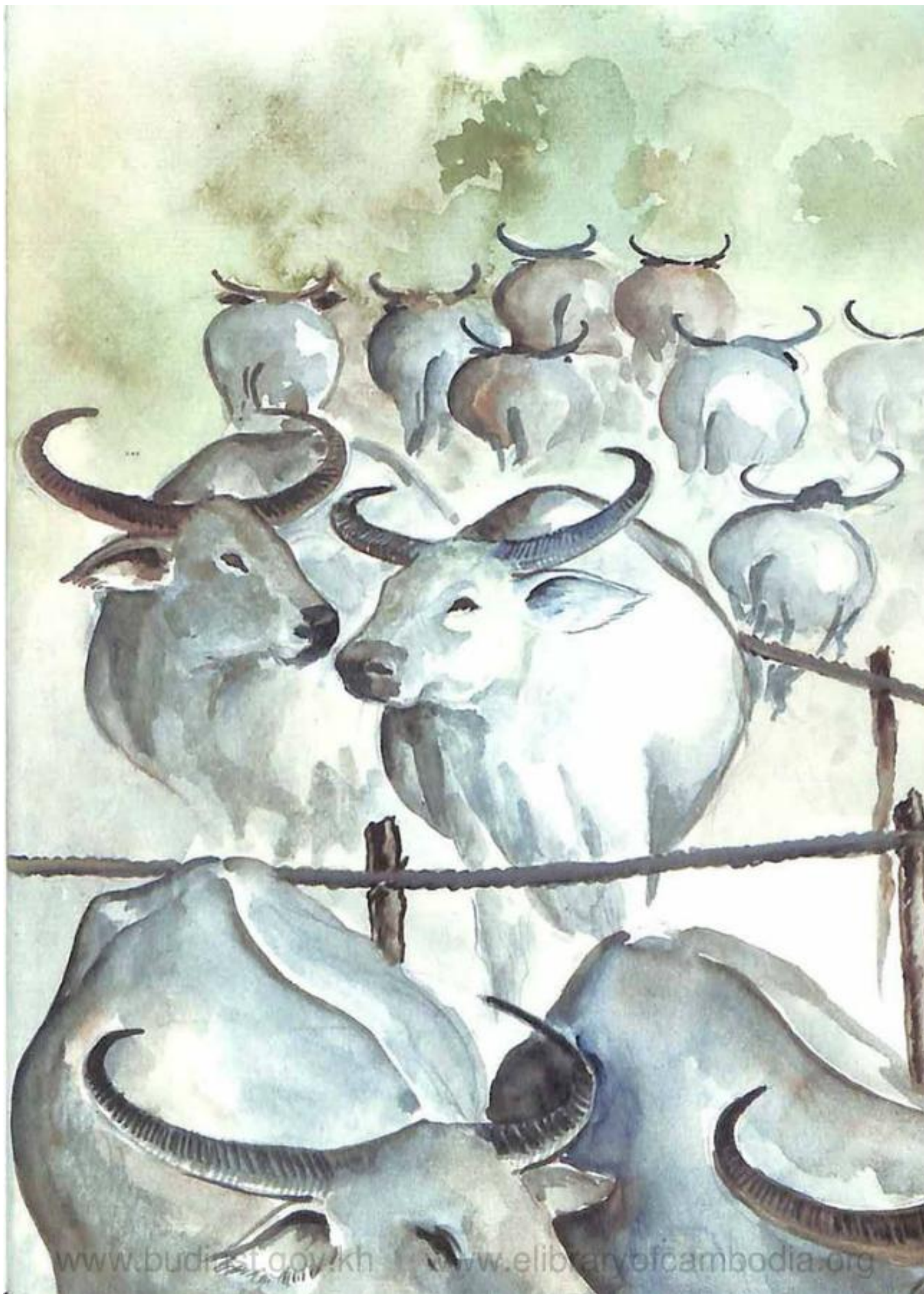
Preah Ko fled from the forests with his brother, this time hiding
in the fortress of Longveak which was surrounded by dense
bamboo thickets. The fortune teller of the Siamese King told
the King that Preah Ko and Preah Keo were hiding there, so the
King raised his troops and came to Longveak. But his troops
could not enter the fortress because the stands of bamboo
surrounding it were too thick. The Siamese King therefore
decided to try a trick. He loaded silver coins into his soldiers'
guns and had them fire the coins into the bamboo thickets.
Then he ordered his army to withdraw completely from the
area. When the young cowherds came to the bamboo and
found coins in the thickets, they ran to tell their parents. Their
parents then came and began to cut the bamboo in order to
collect the coins. Not long thereafter, the thickets of bamboo
surrounding the fortress of Longveak were completely gone.

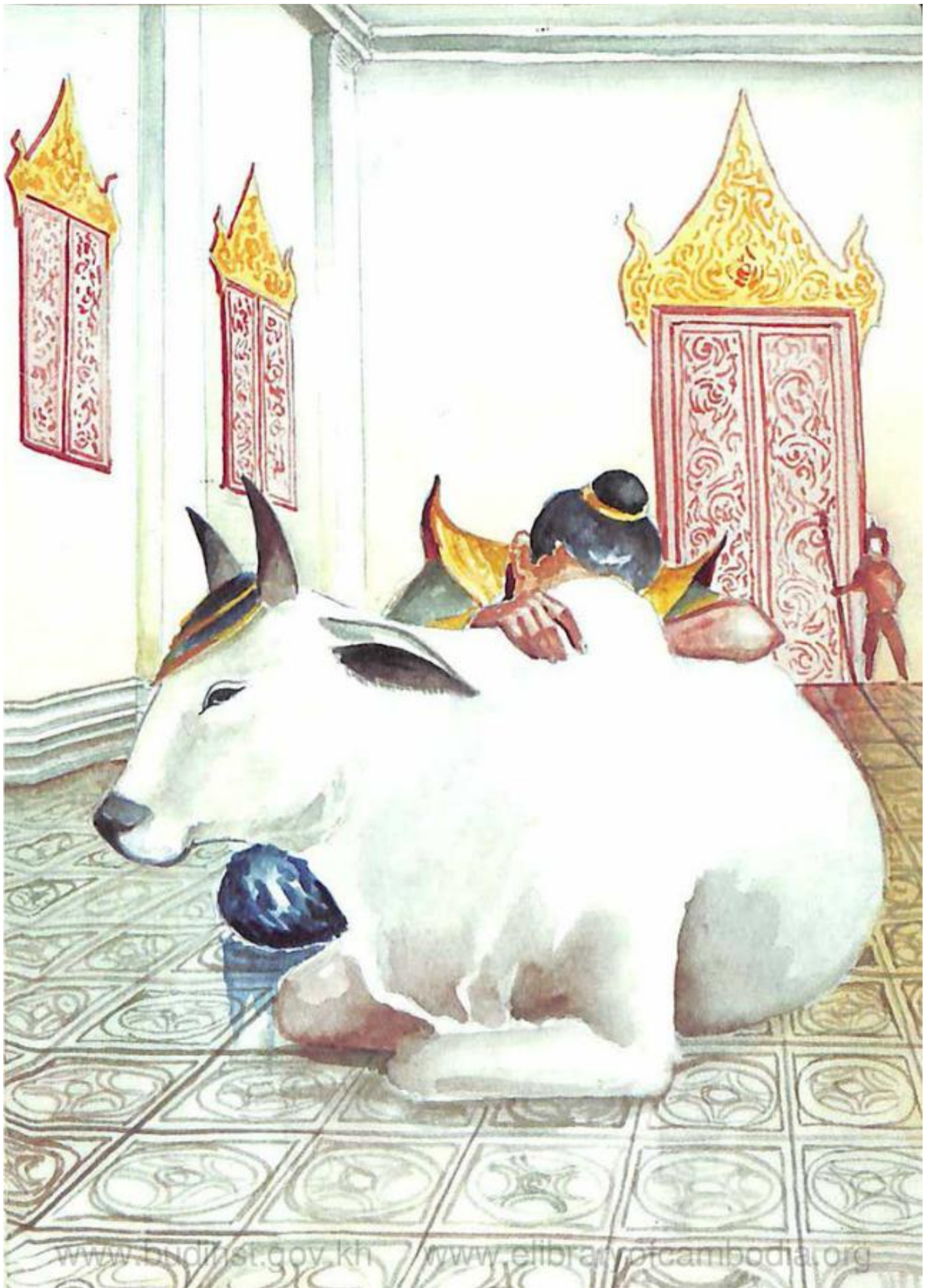
សៀមបានលើកទ័ពមកម្តងទៀត ពេលនោះព្រះគោព្រះកែវប្រែ
កាឡាជាសត្វគ្រប់ ហើយដើរចូលក្នុងហ្វូងគ្រប់ដើម្បីបន្តពួក
សៀម។ ស្តេចសៀម បានយកព្រំត្រៃស្បែកគ្រប់ព័ទ្ធជាសីមា ដុំ
វិញហ្វូងគ្រប់ដើម្បីចាំមើល។ គ្រប់ទាំងនោះលោតរំលងព្រំត្រៃរត់
បាត់អស់នៅពេលពួកសៀមដេញវាយ តែព្រះគោនិងព្រះកែវមិន
ព្រមលោតរំលងព្រំត្រៃក៏ឈរនៅសៀម ព្រោះខ្លាចសាបសិល្ប៍
មន្តវិជ្ជាផ្សេងៗ ពួកសៀមចាប់បានវាយដេរ ហើយយកទៅដាក់
ឃុំទុកនៅក្នុងស្រុកសៀមបាត់ទៅ។

The Siamese then approached with their troops once again. This time, Preah Ko and Preah Keo both changed their forms into those of ordinary water buffalo, joining a water buffalo herd in order to hide from the Siamese. The Siamese King strung a water buffalo skin rope around this herd, thus creating a magic circle. When the Siamese soldiers began to chase and beat the herd within the circle, all the ordinary water buffalo ran under the rope and fled. Only Preah Ko and Preah Keo remained standing inside the roped off circle because they were afraid to lose their power by passing under the rope and through the magical circle. Thus the Siamese were able to catch Preah Ko and Preah Keo, beating them, taunting them, and then taking them to prison in the Kingdom of Siam.

វេលាយប់មួយព្រះតោព្រះតែវលូចរត់ចូលមកដល់ស្រុកខ្មែរវិញ។
ពួកសៀមបានលើកពលសេនាតាមចាប់ព្រះតោព្រះតែវស្នើគ្រប់
តំបន់ រហូតដល់ចាប់បានម្តងទៀតលែងហ៊ានវាយដេរ តែបែរជា
សង់ប្រាសាទយ៉ាងស្អាតឲ្យព្រះតោព្រះតែវតង់នៅ ហើយមាន
ជញ្ជាំងខ័ណ្ឌ ប្រាំពីរជាន់ និងមានអ្នកយាមយ៉ាងត្រឹមត្រូវដោយ
ខ្លាចព្រះតោលូចរត់ទៀត។ ពួកសៀមយល់ថាកាលណាបានព្រះ
តោតង់នៅទ័ណា ទ័នោះនឹងបានសុខក្សេមក្សាន្ត។ ដូច្នោះហើយ
បានជាពួកសៀមខំថែរក្សាព្រះតោព្រះតែវទុកយ៉ាងរឹងមាំ ហើយ
ចាប់ពីពេលនោះមក ព្រះតោព្រះតែវលែងបានវិលត្រឡប់មក
ស្រុកខ្មែរវិញរហូតដល់សព្វថ្ងៃ។

One night, Preah Ko and Preah Keo managed to escape and returned to Cambodia. The Siamese soldiers once again chased them all over until they finally caught them again. This time, the soldiers did not dare to beat or taunt the two. Instead, they built a beautiful palace in the Kingdom of Siam for Preah Ko and Preah Keo. They surrounded the palace with seven walls and hired good guards since they were always afraid that Preah Ko would try to escape again. The Siamese thought that for as long as Preah Ko stayed in their Kingdom, they would have peace and prosperity. Thus they have kept Preah Ko and Preah Keo in the Kingdom of Siam from that time all the way until the present, and Preah Ko and Preah Keo have never again returned to Cambodia.

បោះពុម្ពផ្សាយដោយ
PUBLISHED BY

រ៉េយ៉ូម
reyum
PUBLISHING

Kasumisou
FOUNDATION